

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

26.6.2026

Ruoka- tai vesivälitteinen epidemiaepäily - toimintaohje

Epäiltäessä ruoka- tai vesivälitteistä epidemiaa, veto- ja tiedotusvastuu selvittelyssä on ympäristöterveydenhuollolla. Jos epäillään, että epidemia leviää ihmisvälitteisesti, epidemian hoito- ja tiedotusvastuu on terveydenhuollon toimijoilla. Epidemian alussa pidetään asianosaisten kesken yhteinen aloituspalaveri, sekä väli- ja/tai päätöspalaverit. Epidemian selvittelyn aikana pidetään yhteyttä ja jaetaan ajantasaista tietoa ympäristöterveydenhuollon ja terveydenhuollon toimijoiden välillä. Vetovastuussa oleva taho tekee Ruokaviraston Rymy-ilmoituksen asiakkaasta/altistuneesta. Rymy-ilmoituksia tehdään tapausta kohden vain yksi. Epidemiaselvitystyö ei yleensä ole kiireellistä hoitoa vaativaa, eikä tavallisesti vaadi päivystyksellistä näytteiden ottoa.

Ensitieto ruokamyrkytusepidemiaepäilystä välitetään puhelimitse alueesta vastaavalle hygieniahoitajalle tai tartuntataudeista vastaavalle hoitajalle/-lääkärille tai infektiolääkärille (p. 050-4743881). Ympäristöterveydenhuollon yhteystiedot löytyvät paikkakuntien verkkosivujen kautta.

Puhelimitse sovitaan työnjako epidemiatilanteen selvittelyssä. Tieto epidemiaepäilystä välitetään hygieniahoitajan/tartuntatautihoitajan toimesta tarvittaessa lääkärivastaanotolle, kiirevastaanotolle ja/tai päivystykseen. Samalla annetaan kyseiseen yksikköön suulliset ja kirjalliset ohjeet tarvittavista epidemiatoimista. Tarvittaessa tarkemmat epidemiatyöryhmän yhteystiedot saa hygieniahoitajalta.

Hygieniahoitaja/tartuntahoitaja tarvitsee epidemiaepäilyissä asiakkaista tietoja, oirekuvauksen ja henkilötiedot (nimi, syntymäaika, osoite ja puhelinnumero) alkuhaastattelua ja hoidon tarpeen arviointia varten. Tarvittaessa hygieniahoitajat jakavat nimelistaa keskenään, jotta saadaan kaikki henkilöt tavoitettua noin vuorokauden sisällä. Saatujen tietojen pohjalta päätetään yhteistyössä tartuntatauti- tai infektiolääkärin kanssa oireisista tartunnan saaneista:

- otettavat laboratorionäytteet ja näytteenottajat
- testattavien oireisten lukumäärä
- ajanjakso, miltä ajalta näytteitä otetaan
- seuranta-aika uusille tartunnoille sovitaan epidemiakohtaisesti

Saadut tiedot siirretään SAI-epidemiaseurantaosioon ja tietoja täydennetään epidemiaselvittelyn edetessä. Epidemiaselvityksestä tehdään raportti, käyttäen apuna SAI-epidemiaseurannan raporttikoostetta.

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

26.6.2026

Ympäristöterveydenhuollosta ohjataan epidemiaepäiltyjä oireisia asiakkaita odottamaan yhteydenottoa terveydenhuollosta. Yhteyshenkilö terveydenhuollon yksiköihin on hygienia- ja/tai tartuntatautihoitaja, joka välittää tiedon näytevastauksista ja muista epidemiaan liittyvistä asioista ympäristöterveydenhuollolle.

Epidemian jälkeen tilanteesta laaditaan SAI-raportti, mikäli epidemia on ollut laaja ja siinä on ollut osallisina sote- ja/tai ruokahuollon yksiköitä hyvinvointialueelta tai yksityiseltä sektorilta. Epidemiaselvityksen raportti jaetaan asianosaisille.

Pyydettävät tutkimukset:

Ensisijaisesti alueen tartuntatautihoitaja tekee potilaille tutkimuspyynnöt. Elintarvikeperäisen epidemian selvittelyä varten tarvitaan **aina** tutkimus **F-BaktVIP (8592)** sekä tarvittaessa, epidemian selvittäjän harkinnan mukaan myös **F-RmEpiVi-tutkimus (9640)** (alihankittava tutkimus). Pyyntöjen lisätietoihin kirjataan epidemiatunnus (=epidemialle sovittu nimi).

Näytteenottovälineet ja potilasohje:

Potilaan tullessa hakemaan näytteenottovälineitä, annetaan

- ulostenäytepurkki
- geelikuljetusputki
- purkkiin liimattavat tutkimustarrat
- potilasohje ulostenäytteenottoa varten, <https://www.hyvaep.fi/uploads/2026/06/potilasohje-ulostenaytteet-elintarvikeperaisen-ripuliepidemian-selvittamiseksi.pdf>

Potilaat toimittavat näytteet mahdollisimman pian sote-keskuksen laboratorioon tai Y-talon laboratorioon. Alihankittava F-RmEpiVi-tutkimus tehdään ainoastaan ma-to ja perjantaina klo 12 mennessä kliinisen mikrobiologian laboratorioon tulleet näytteet.